

ARDEALUL JURIDIC

REVISTA DE DREPT ȘI DE UNIFICARE LEGISLATIVĂ, DOCTRINĂ,
JURISPRUDENȚĂ, LEGISLAȚIE COMPARATĂ

ORGAN OFICIAL AL PUBLICAȚIUNILOR JUDECĂTOREȘTI DIN ARDEAL ȘI BANAT

<p>Revista apare regulat la 1. și 15. a fiecărei luni ca publicațiune juridică și săptămânal ca organ de publicațiune judecătorească</p>	<p>Abonamentul: Pentru autorități, banci, instit. fin. avocați etc. Pe un an . . . . . 200 Lei Pentru magistrați pe an 160 . . . . . Un număr simplu . . . . . 8 . . . . . Un număr dublu . . . . . 16 . . . . . Un număr vechiu . . . . . 12 . . . . . Revista apare săptămânal.</p>	<p>Redacția Strada Băii No. 13. — Ad ministrația: Str. Regina Maria Nr. 34 (Radio Reclam România S. A.) unde se primesc abonamente și ori ce cereri de adțe. TELEFON 630.</p>
--	--	---

SUMARUL:

1. Fideicomisele și problema unificării de *Dr. Ioachim Tolciu*
avocat din Cluj.
2. Jurisprudența stabilită de Inalta Curte
de Casație și Justiție. Complexul
pentru Ardeal și Bucovina.
3. Supliment: Constituția României Mari
(fine) Legea unificată a impozitelor.
Legea relativă la prelungirea Con-
tractelor de închiriere.

Fideicomisele și problema unificării.

Actualitatea sentinței pronunțate de către Tribunalul Cluj în chestia fideicomiselor (vezi sentința publicată în Numărul 8 dela 15 April 1923 al „Ardealului Juridic”) residă nu atât în importanța economică — națională a fideicomiselor, ci în urma faptului, că o instanță judecătorească s'a pronunțat într'un caz concret, care face parte din greaua problemă a unificării legislative. Problema aceasta preocupă în cea mai mare măsură pe legiuitorii României întregite dela unire încoace și va continua a fi actuală până la unificarea legislativă definitivă. Nu ne interesează atâta soarta pe care fideicomisele din Ardeal o vor avea în urma schimbării de granițe, ci felul în care statul român va trata toate instituțiunile de drept cu caracter particular din provinciile alipite. Care se vor menține și care să se abroage dintre acestea; și instituțiile ce se mențin, cum trebuiesc puse în armonie cu principiile generale cari stau la temelie statului român. Sau dacă unele trebuiesc desființate, se va trece peste ele cu o singură trăsătură de condei, sau trebuiesc desființate prin legi speciale? Se va creia prin lege o stare de tranziție? Care este raportul între Consti-

tuția țării și acele instituțiuni de drept din teritoriile alipite, cari sunt în contradicere cu ideile fundamentale din Constituție? Iată o serie de întrebări, la cari se poate răspunde în legătură cu instituția fideicomiselor și în urma hotărârei dată de Tribunalul Cluj. Față de cele două păreri diametral opuse, reprezentate pe deoparte de senatul Tribunalului, de alta de comentarii hotărârei, dezvoltarea chestiunii în cele ce urmează nu poate să fie decât atașarea la una dintre cele două soluțiuni.

Dacă vom privi desființarea instituției fideicomisare la lumina principiilor generale pe cari trebuie să le aibă în vedere unificatorul legislativ, ne vom convige, că chestiunea pusă de Tribunalul Cluj în urma cererii contelului Iuliu Andrassy este departe de a fi o simplă cerere adresată instanței de carte funduară pentru radierea calității de fideicomis a proprietății imobiliare. Cartea funduară nici nu creiază, nici nu încorporează anumite drepturi, ci numai înregistrează schimbările ce intervin în drepturile comune. Fideicomisul poate să existe și fără intabularea în c. fund. cu atât mai vărtos, cu cât și bunuri mișcătoare pot forma obiectul fideicomisului. Teza pusă este, dacă fideicomisul trebuie considerat desființat în virtutea Constituției sau nu? Dacă fideicomisul din punct de vedere constituțional este desființat, se va radia și din cartea funduară, radierea fiind numai o urmare logică a desființării? Și aci trebuie să facem o mică distincțiune: Cu care Constituție este în contradicere fideicomisul? Cu Constituția vechiului regat, sau cu Constituția

spre care intimatul se plânge, nu pot privi puncte esențiale, deci nu se pot lua în seamă.

Considerând, că deci reviziunea în întregime nemotivată nu se poate admite, iar asupra cheltuelilor de judecată nedând reclamanta răspuns la reviziune, o holărire este de prisos.

Pentru aceste motive, Curtea decide în numele legii. Reviziunea nu se admite.

Dată și celită în camera de consiliu azi la 1 Mai 1922.

Decizia Nr. 416—1922 Bucovina Dosar Nr. 657—21

În procesul reclamantei June Semak din Dornești, reprezentată prin avocatul Dr. Hermann Menkes din Siret, în contra Bonis István Ferenc, Bonis Maria, născ. Selestyn și Selestyn Ferenc Apolonia născ. Erdes din Dornești intimași, pentru invalidarea unui contract.

S'a luat în cercetare reviziunea intimașilor Bonis Istvan Ferenc și Bonis Maria născ. Selestyn, în contra deciziei tribunalului Cernăuți din 18 Decembrie 1920. Bc. IV. 360—20—2 prin care schimbându-se sentința judecătorească Siret din 27—3 920. C. II. 111—20—6, cererea din acțiune s'a admis în parte.

După raportul verbal al D-lui Consilier Dr. E. Mandicevski Curtea deliberând, asupra motivelor de reviziune indicate conform § 503 cifra 2 și 4 din proc. civ. și anume:

a) asupra motivului întâi defectuosă fiind procedura în apel, când instanța de apel a emis cercetarea sistabilă dreptului de uzufruct viager al intimății Sebestyn Ferenc Apolonia, când din zilele marilor n'a putut stabili existența contractului de transmitere susținut de intimași și când n'a observat că depozitiunea marilor Windisch în instanța a II-a se găsește în contradicție cu cea depusă în instanța întâi.

Considerând că aprecierea dovezilor venind în căderea suveranității instanței ce le-a administrat în instanța de reviziune conform cu dispozițiunile legii (§ 503 pr. civ.) nu mai este obiectul plângerii și că deci chestiunea existenței contractului de transmitere susținut de intimași din punct de vedere a reductiunilor faptice nu se mai poate examina.

Considerând, că intimașii Bonis Istvan Ferenc și Bonis Maria în instanța întâi apărându-și numai un drept de proprietate ca derivat acel drept de la intimata a treia cu pretinsă proprietară a imobilului înprincinat, și că deci dreptul de uzufruct viager al acestora părțile nu l'au făcut de obiect al dezbaterii instanței întâi, neavându-se în susținerile intimatilor nici un punct de sprijin pentru a putea presupune, că contractul de transmitere a proprietății imobilului înprincinat, ar conține în sine și transmiterea uzufructului viager al intimății a III-a, ceea ce ar contrazice și principiilor de drept asupra unui lucru străin, deci un drept care consumat fiind de dreptul de proprietate, ca atare nu poate să existe pentru însuși proprietarul lucrului de unde urmează, că motivul din §-ul 503 cifra 2 proc. civ. nu s'a arătat.

b) Asupra motivului al doilea, greșită fiind aplicarea legii, când instanța de apel neconsiderând, că deși intimata Sebestyn Ferenc Apolonia n'ar fi fost proprietară, totuși în orice caz a fost uzufructuara imobilului, sau a unei părți a lui și că deci dacă dânsa, prin contract, n'ar fi putut să transmită

proprietatea, totuși a transmis asupra celor doi intimași întâi uzufructul ei viager, de unde urmează că condamnarea acesteia la cedarea posesiunii nu se poate justifica.

Considerând, că nesusținând intimașii în instanțele inferioare transmiterea uzufructului viager a intimății a treia asupra intimașilor Bonis Istvan Ferenc și Maria, mai ales derivând ei pretențiunile lor la proprietate de la intimatul Sebestyn Ferenc Apolonia ca pretinsă proprietară a acelui imobil, chestiunea, dacă prin acel act s'a putut transmite uzufructul viager a cedentei a trebuit să rămâne în afară de orice discuție, fiind acesta un drept la un lucru ce aparține altei persoane, împrejurare care stând în contradicție cu apărarea intimașilor în proces din această nu se putea înțelege.

Considerând, că deci nici o greșită aplicare a legii nu a avut loc, de unde urmează, că revizuirea fiind nebazată nu se poate admite, iar în ce privește cheltuelile de judecată este a se holări conform §§-ilor 41 și 50 din proc. civ.

Pentru aceste motive, în numele legii, reviziunea nu se admite. Intimașii Bonis Istvan Ferenc și Bonis Maria se obligă a plăti reclamantei până în 14 zile sub vigoarea execuțiunii una sută șasezeci și șase (166) lei cheltueli de judecată în instanța III-a.

Dată și celită în camera de consiliu, azi la 1 Mai 1922.

SECȚIUNEA III ARDEAL

Decizia Nr. 420 Bucovina Dosar Nr. 4803—921

S'a luat în cercetare recursul făcut de fabrica de ghețe „Turul” în contra deciziei Nr. 76402-VII. 920 a Direcțiunii financiare Timișoara.

În lipsa părților care nu s'au citat conf. legii. S'a ascultat raportul făcut în cauză de Dl. Cons. Dl. Crăciunescu.

Văzând că termenul este alfitat conform legii.

Deliberând, asupra recursului făcut de fabrica de ghețe „Turul”, având în vedere că recurența cere a se judeca chestiunea, dacă impozitul pe câștigul de război se poate plăti cu titlurile împrumutului de război ungar.

Considerând că în sensul § 19 al legii XXVI—1896 competența contenciosului administrativ să mărginește exclusiv numai la cauzele care prin lege sau ordonanță ministerială legală sunt date în competența sa, că însă nici legile și ordonanțele legale ungare menținute în vigoare, nici legile ulterioare Unirii nu dau în competența contenciosului administrativ judecarea chestiunilor de natura celei cuprinse în acest recurs.

Asfel fiind Curtea în numele legii, respinge recursul ca inadmisibil.

Dată în camera de consiliu azi 21 Martie 1922.

Decizia No. 423 Ardeal Dosar No. 667—92

S'a luat în cercetare recursul făcut de Ilka Rákosi, maritată George Szabó contra hotărârii No. 4675 III—919 a Direcțiunii financiare din Zălatău.

În lipsa părților, care conform legii nu s'au citat.

S'a ascultat raportul făcut în cauză de dl. cons. Dl. Crăciunescu.

Văzând că termenul este alfitat conf. legii, Deliberând, Asupra motivelor recursului: „Că contractul din chestiune urmând a fi prezentat spre aprobare din partea guvernului prezentare la

taxare a documentului nu era necesară până la primirea aprobării. Curtea, Văzând că recurenta deși în luna Iunie 1918 era obligată a prezenta contractul din chestiune spre aprobare, totuși nu l-a prezentat nici când, că deși în Apelul ei recunoaște că prin unirea Ardealului cu Regatul Român dispozițiunea referitoare la aprobarea contractelor asupra imobilelor a căzut în desneludine, după cum se dovedește și prin contractul din speță, carele, fără a fi fost aprobat a servit de bază la transcripția imobilelor vândute, și văzând că recurenta atât în sensul normativului taxelor și timbrelor, cât și a legii XI. din anul 1918 a căzut în întârziere când nici autorităților ungare nu a prezentat contractul spre aprobare sau taxare deși prin intrarea în posesiune cumpărarea se realizase și de facto, dar nici autorităților statului Român nu l-a prezentat în scopul indicat, ci și sub imperiul român a reținut contractul mai mult de 3 luni înainte de a-l prezenta autorității, pe când însă recurenta în sensul § 114, respective § 82 și 28 a legii XI—1918 aplicabilă în speță era deja în întârziere, după cum bine a stabilit direcțiunea financiară.

Cu toate, că însă percepătorul din Jibău și Direcțiunea financiară nu în baza legii XI/1918 care în sensul §-lui 114 este a se aplica în speță, ci în baza legii vechi și scoasă din vigoare au stabilit taxa, hotărârea atacată numai de recurentă neputând fi reformată în dauna recurentei, Curtea respinge recursul.

Pentru aceste motive, Curtea, în numele legii. Respinge recursul.

Data în camera de consiliu azi 21 Martie 1922.

Decizia No. 437

Ardeal

Dosar No. 2469—921

S'a luat în cercetare recursul făcut de Tiberiu Baranyi contra hotărârii Ministerului de Interne, Secretariatului general Cluj. No. 14086—18816/920.

S'a prezentat recurentul în persoană.

Lipsă Ministerul de Interne.

S'a ascultat raportul făcut în cauză de dl. cons. Dr. G. Nedici, Deliberând, Asupra motivului „că pensionarea recurentului nu are nici-o bază legală, deoarece nu este motivată”.

Având în vedere că hotărâre atacată declară că pensionarea s'a făcut în baza art. 2, al decretului I al consiliului Dirigent, deci din interes de serviciu, așa că acest motiv este nefundat.

Asupra motivului: „că nu pensia de 54% a salariului de bază corespunde unui serviciu de 17 ani, ci pensia întreagă. Având în vedere art. 25 al statului fondului de pensie conform căruia proporția pensiei se socotește după 10 ani la 40%, iar după fiecare alt an 2% după salariul de bază, așa dar recurentul având 17 ani de serviciu în mod legal s'a stabilit pensia la 54%, deci și acest motiv este nefundat.

Asupra motivului: „că pensia nu s'a stabilit în baza gradului al 2-lea clasei de salarizare VII. care i se cuvine atât după vârstă, cât și după anii de serviciu, ci în bază gradului 2 al clasei de salarizare VIII”.

Având în vedere că recurentul în timpul când a fost pensionat era în clasă de salarizare VII cu o leală anuală de 4500 lei, în consecință pensia s'a putut socoti numai după leafă de care a bene-

ficial recurentul, iar nu se poate socoti după o bază de care ar putea beneficia, după cum pretinde recurentul.

Pentru aceste motive, Curtea, în numele legii. Respinge recursul.

Data în ședință publică azi 22 Martie 1922.

Decizia No. 438.

Ardeal

Dosar No. 141—921

În procesul intentat de reclamanta Sara Weisz măr. Luzanyi, domiciliată în Dej, contra pârâtului Filip Eisenstädter și ca proprietarul firmei Lakatos Aruház dom în Cluj, pentru 105.000 lei capital și accesorii la Tribunalul Cluj, judecat în prima instanță prin sentința No. C. 1945—8—1920 a celui Tribunal și la apelul ambelor părți prin sentința No. C. 358—16—1921 a Curții de Apel Cluj, s'a luat în cercetare cererea de reviziune făcută de pârât.

S'a prezentat recurentul asistat de avocații Vlădescu Olt și Dan; intimatul prin dl. avocat Ion Rachiban.

S'a ascultat Dnii avocați Vlădescu Olt și Dan în dezvoltarea motivelor cererii de reviziune, iar dl. avocat Ioan Rachiban în combateri. Ambii au cerut cheltueli de judecată.

S'a ascultat raportul făcut în cauză de dl. Cons. Dr. C. Crăciunescu.

Deliberând asupra motivelor cererii de reviziune făcute de pârât.

Aprecierea greșită a dovezilor, violarea §. 270 a procedurii civile și a normelor dreptului material.

Curtea în vederea dispozițiilor cuprinse în §. 534 a procedurii civile cercetând motivele hotărârii atacate și stabilirea faptelor.

Văzând că la stabilirea stării de fapt, Curtea de Apel a avut în vedere întreg complexul dovezilor prezentate de părți, că la aducerea sentinței Curtea de Apel a satisfăcut întru toate dispozițiunile § 270 a proc. civ., menționând detaliat cauzele care i-au produs acea convingere că între părți nu s'a încheiat nici un acord ulterior la data de 12 Dec. 1920, prin care s'ar fi scos din vigoare obligamentul înscris al pârâtului de a plăti reclamantei 105.009 lei.

Confruntând apoi stabilirile de fapt ale Curții de Apel cu procesele verbale și anexele lor și văzând că acele stabiliri nu prezintă vre-un indiciu că ar fi în contradicție cu documentele, sau că concluziunile Curții de Apel trase din dovezile și depunerile contradicțoare ar fi eronate.

Motivul recursului bazat pe violarea normelor de procedură și în speță a §. 270 a pr. civ. se prezintă nefundat, — precum este nefondată și această susținere prin nimic motivată a recurentului, că Curtea de Apel ar fi violat vre-o normă de drept material, deoarece Curtea în baza stării de fapt stabilită în mod legal bine a obligat pe pârât la îndeplinirea obligamentului său și la plățile speșelor de apel. Văzând apoi că replica reclamantilor este prezentată în termen legal.

Pentru aceste motive Curtea în numele legii respinge cererea de reviziune a pârâtului și îl obligă să plătească reclamantului 1200 lei (una mie două sute lei) spese de reviziune în termen de 15 zile și sub urmările execuțiunii silite.

Data în ședință publică azi la 22 Martie 1922

legat de titlul de noblesă desființat prin constituție, ci face parte din codul civil comun. În consecință întreagă argumentația comentatorilor sentinței Tribunalului brodată pe aceste considerațiuni — fără obiect — cade dela sine. Nu putem atribui unei instituțiuni de drept anumite calități și elemente pe cari nu le are, numai pentru a o prezenta dușmană ordinii de stat, a suveranității statului și Constituției, și astfel a justifica abolirea ei pe cale de sentință judecătorească, ocolind astfel calea normală de legiferare, statornicită în însăși Constituția, pe care vrem s'o apărăm.

Dacă curentul democratic a despoiat instituția fideicomisară de caracterul medieval, de prerogativele de clasă, abolite prin așezământul constituțional al statului român, ce a rămas totuși în aceasta instituție, care o prezintă antipatică celor creșcuți în spiritul erei noi? De fapt fideicomisul a rămas totuși un privilegiu, dacă nu de clasă, dar individual, și în viața de stat modern nu se operează cu privilegiile (dacă trecem cu vederea sistemul permiselor de tot felul.).

Fideicomisul prin derogarea dela normele generale, privitoare la dreptul de proprietate și ordinea de succesiune, păstrându-și caracterul de privilegiu, este totuși rămășița unor vremuri de mult uitate, și ca atare de lege ferenda poate fi discutată îndreptățirea lui la existență în România întregită. Și este probabil, că nu se va menține, — nici noi nu cerem aceasta. — Este însă cu totul altă chestiune, dacă dată fiind existența lui în dreptul unora dintre provinciile alipite, trebuie oare menținut ca provizorat până la promulgarea legii speciale ce se va aduce de parlamentul țării în aceasta materie, sau trebuie considerat ca abrogat în mod tacit și indirect, fără dispoziție expresă, în urma unei enunțaiuni de caracter principial din Constituție? Din acest punct de vedere fideicomisul făcând parte din dreptul privat și astfel, după ce precum am văzut mai sus, nu lovește nici în ordinea de stat, nici în suveranitatea statului, așezată în dispozițiile constituționale cu caracter de drept public, (ordinea de legiferare, prerogativele regale, actele de guvernământ, justiția etc), se prezintă ca o simplă instituțiune de drept privat, cu caracter particular, care nu există în legile ve-

³ Este interesant, că §. 124. din legea Ref. Agr. (§. 188. Regulament R. A.) creiază un fel de instituție, care ca și fideicomisul — este menită să conserve unitatea de proprietăți agricole: „Toți proprietarii de pământ pot declara indivizibilă și supusă transmisiunii, după dispozițiunile cuprinse în acest capitol, o suprafață până la 50 jugăre”. Urmează apoi reglementarea detaliilor.

chiului regat, ci numai în acele din provinciile alipite. Astfel de instituțiuni sunt însă mai multe, și va fi de căderea și datoria unificatorului legislativ, de a alege dintre aceste legi pe acelea, cari pot fi extinse în tot regatul mărit, și a abroga pe acelea, cari nu servesc consolidării statului, și caracterului specific românesc al statului. Și aici cred că am ajuns la chestiunea conflictului legilor și constituțiunilor interprovinciale.

(Urmare și sfârșit în numărul viitor).

Dr. Ioachim Tolciu
avocat din Cluj.

JURISPUNDEŢA STABILITĂ

De

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE

Secțiunea I. Bucovina

Reintegrare. Defectuositate de procedură. Reprezentare în instanță Greșita aplicare a legii. (Decizia § 65/922).

Repetare de dovădere cu înregistrarea probatunel or. 1323 și 1332 C. C. Austriac. (Decizia No. 415/922).

Invalidare de contract. Aprecierea suverană a dovezilor de către instanța de fond. §. 503 pr. civ. Drept de uzufruct viager. Nedovădirea lui §. 503 al 2 pr. civ. Cedare de posesiune. Interpretarea actelor (Deciziunea No. 416/922).

Secțiunea III. Ardeal

Căștia de război. Impozit pe căștigul de război. Dacă se poate plăti cu titlurile de împrumut de război ungar. Neadmisibilitatea recursului în Contencios. Legea XXVI din 1896. (Deciziunea No. 420/922).

Contract netaxat. Contract de vânzare a unui imobil efectuat la Iunie 1918. Ne reprezentarea lui în termen spre aprobare și taxare nici autorității ungar și nici a Statului român. Contravențiune prevăzută de legea XI. din 1918. Stabilirea taxei după legea veche scoasă din vigoare. Recurs fără interes. (Deciziunea No. 423/922).

Drept de pensiiune. Pensionare făcută conform decretului I. al Consiliului dirigenț. Calculul pensiiunii. Statutul fondului de pensiiun. Funcționar în clasa VIII de salarizare. (Deciziunea No. 437/922).

Pretențiune bănească. Obligațiunea scrisă. Scoaterea ei din vigoare printr'un acord ulterior. Stabilirea de fapt necontrazicătoare cu documentele. Aplicarea §. 270 pr. civ. (Deciziunea No. 438/922).

SECȚIUNEA I. BUCOVINA.

Decizia No. 65—922. Bucovina Dosar No. 602—921.

În procesul reclamantei Zanfira Praoport, din Părău-Negru reprezentată prin avocatul Dr. Karl Güstler din Zastavna în contra intimetei Maria Vaselciuc a lui Pentelei din Pohorlanți, reprezentată prin avocatul Dr. Allerhand din Cernăuși pentru cedarea proprietății la un imobil.

S'a luat în cercetare reviziunea intimetei în contra deciziunii Tribunalului Cernăuși ca instanță de apel din 14—5. 1920. C. I. 104—20. 2. prin care s'a hotărât conform cu cererea din acțiune.

În lipsa părților.

S'a dat ascultare referatului oral al dlui consilier Dr. E. Mandicevski.

Curtea deliberând, asupra motivelor de revizi-

ziune invocate conform §-ului 503 cifra 1, 2, 3 și 4 din pra. civ. și anume:

I. asupra motivului de nulitate conform § 477 cifra 4 din pr. civ. neobservând instanța de apel, că precum reesă din cererea de reintegrare partea intimată într'adevăr a fost lipsită de posibilitatea a se infățișa în ziua de judecată înaintea judecătoriei;

Considerând, că reviziunea nici nu susține că ar fi survenit oarecare nelegalitate de procedură cauzatoare a ridicării posibilității intimatului de a se infățișa în ziua de judecată înaintea instanței întâi, deci nefiind arătate condițiile pentru nulitatea conform §-ului 503 cifra 1 nu s'a demonstrat.

II. Asupra motivului de defectuoșitate esențială a procedurii sub cuvântul defectuoșității acțiunii în aducerea faptelor esențiale.

Considerând, că dezvoltarea faptelor în acțiune cât și în dezbateri înaintea instanței întâi s'a făcut de către partea reclamantă în mod îndestulător pentru a justifica cererea și concluziunile reclamantei conform acelei cereri.

Considerând, că partea intimată în apel o astfel de defectuoșitate a procedurii din instanța întâi nici n'a susținut, de unde urmează inadmisibilitatea în reviziune a acestei cereri de esență neintemeiată.

III. Asupra motivului de contrazicere a presupunerilor deciziei instanței apelative într'un punct esențial cu actele din dosar, conform §-ului 503 cifra 3 din procedura civilă care motiv de reviziune nici n'a găsit o dezvoltare legală, deci au se poate lua în seamă.

IV. Asupra motivului de greșită aplicare a legii, când instanțele inferioare fără bază faptică suficientă au putut deduce la mandatul dat de intimată bărbatului său pentru încheierea contractului de vindere asupra imobilului înpricinat.

Considerând, că constatată fiind că vânzarea imobilului la reclamantă s'a făcut de către Pentelei Vaselenciuc soțul intimatului ca al ei mandat, deducțiunea juridică la un moment dat în mod legal se arată de tot exactă, dacă intimata nerespectându-se în justiție n'a contestat faptul mandatului, nici n'a dat indemn la dezvoltarea elementelor pentru constituirea aceluia fapt.

Considerând, că luând ca bază faptele stabilite de instanța întâi, judecarea în drept a instanței de apel se arată ca deplin exactă, urmează că reviziunea în întregime nemotivată nu se poate admite.

Considerând în fine, că precum reesă din considerentele de mai sus reviziunea s'a introdus de către reprezentantul părții cu rea credință, — deci este a se aplica dispozițiunea §-ului 519 din pra. civ. în contra avocatului mandatar.

Pentru aceste motive, precum și având în vedere că reclamanta nedând răspuns la reviziune cheltuieli în instanța a. l. a. nici n'a avut.

Curtea decide în numele legii. Reviziunea nu se admite; avocatul dr. Josef Allerhand din Cernăuși ca mandatar al intimatului se pedepsește cu 200 (două sute) lei amendă pentru introducerea cu rea credință a reviziunii.

Amenda se va încasa și întrebuința conform cu dispozițiunea §-ului 220 al 2 și 3 din proc. civ. la stăruința instanței întâi, care până în 2 luni va face Curții de Casație raportul de executare.

Dată și citită în camera de consiliu azi la 30 Ianuarie 1922.

Decizia No. 415—922.

Bucovina

Dosar No. 656—21..

În procesul reclamantei Dora Dascal din Rădăuți reprezentate prin avocatul dr. F. Chomed din Rădăuți în contra lui Simeon a lui Andrei Chelhei din Vicorul de sus, intimat, reprezentat prin avocatul dr. S. Linker din Suceava pentru plata de 5600 cor.

S'a luat în cercetare reviziunea intimatului în contra deciziei Curții de Apel Cernăuși din 30 Decembrie 1920 Bc. 319.4—20, confirmătoare sentința tribunalului Suceava din 8 Martie 1920 Cg. I. 17/19—12. prin care în parte s'a admis cererea de acțiune.

S'a ascultat raportul verbal făcut de dl. cons. dr. E. Mandicevski.

Curtea deliberând asupra motivelor de reviziune invocate conform §-ului 503 cifra 2 și 4 din proc. civ. dezvoltate în sensul că

a) omițând instanța de apel a repeta dovezile administrate în instanța întâi și a le întregi; în special a interoga și pe intimat în scop de dovadă ce în instanța întâi nu s'a făcut, omițându-se mai departe în dezbateri a stabili epoca în care s'a născut paguba pretinsă de reclamantă, i-au strecurat defecte de procedură care au împiedecat o discuție completă și o judecată fundamentală a cauzei.

b) Greșit a aplicat instanța de apel legea în dispozițiunea §-ului 1325—și 1332 din codul civil, când a dedus din faptele stabilite că paguba reclamantei s'a născut dintr'o violare de contract dar nu dintr'un delict, greșită e și părerea că mărimea pagubei ar trebui socotită după valoarea obiectelor în epoca reintoarcerii reclamantei din refugiu, adică în toamna anului 1918, născându-se paguba cu mult mai de vreme într'o epocă, care n'a fost stabilă și în care valoarea obiectelor pierdute era cu mult mai inferioară, decât în toamna 1918.

Considerând, că necontestat fiind în reviziune, că intimatul prin lucrarea sa a cauzat intimatului paguba pretinsă de ea și prin aceasta chestiunea, dacă intimata este obligată la desdăunare în fond definitiv rezolvată această chestiune, în stadiul de reviziune nu mai vine în discuțiune.

Considerând, că stabilit fiind în mod necontestat, că intimatul lucrurile ce le-a încredințat reclamantei spre păstrare și le-a însușit și întrebuințat în felurite scopuri casnice, deteriorându-le astfel total, e clar, că intimatul ca depozitar trebuie să răspundă pentru pagubă născută din violarea contractului de depozit, conform cu dispozițiunea §§-ilor 964 și 965 din codul civil.

Considerând, că conform cu dispozițiunea §-ului 962 din codul civil, intimatul ca depozitar nu putea să restituie reclamantei, din refugiu, adică toamna anului 1918 exact s'a luat drept hotărâtoare pentru computarea despăgubirii după valoarea în acea epocă a obiectelor deteriorate.

Considerând, că și în afară de această intimatul nu poate avea motiv de plângere, când deși paguba reclamantei, precum reese din stabilirea instanței întâi a fost cauzată evident dintr'o vădită neglijență a intimatului, instanțele inferioare, au dat reclamantei conform cererii ei numai simplă despăgubire.

Considerând, că așa fiind o greșită aplicare a legilor n'a avut loc, nici defectele de procedură, de-

cea nouă a României-Mari? Distincțiunea aceasta ne duce la chestiunea conflictului dintre Constituția vechiului regat și acele ale teritoriilor alipite înainte de promulgarea Constituției noi, și în general la conflictul legilor interprovinciale. Chestia retroactivității după părerea mea are numai legătură indirectă cu chestiunea din speță.

Este cert, că hotărârea Tribunalului și comentariile ei au avut în vedere numai Constituția veche din Regat, căci promulgarea Constituției noi a urmat ulterior.

În consecință și noi vom trata chestiunea sub acest raport, având în vedere data alipirii (1918), când suveranitatea statului român s'a extins asupra provinciilor anexate. Vom analiza mai înainte de toate elementele instituției fideicomisare așa cum se prezintă în normele de drept ale fostei monarhii, norme ce au fost moștenite în mod provizor de către stăpânirea românească prin anexarea Bucovinei și părților transilvănene. Pentru a cunoaște mai bine natura juridică a instituției ce ne preocupă, vom da în rezumat istoricul acestei instituții.

Tara de orgină a fideicomiselor este Spania, unde s'a înființat în evul mediu și de unde a trecut în Italia, Franța, Germania și Austria, principatele române și altele. În urma revoluției franceze s'a abrogat în toate țările, însă mai târziu sub reacțiunea postnapoleoniană (Metternich) s'a reînființat în Europa centrală și se menține și azi. În Ungaria furtuna bolșevistă a desființat principiile vechi de proprietate împreună cu fideicomisul, însă regimul lui Horthy s'a întors la legile vechi. În vechiul regat s'a abrogat prin codul civil care s'a introdus după unirea principatelor. Este fapt, că original în toate țările și astfel și în Austr-Ungaria și în vechiul regat fideicomisul a fost un privilegiu exclusiv al familiilor aristocratice și menirea lui a fost: conservarea averii, și „splendoarea familiei”, și ca atare a fost o instituție tipică a sistemului feudal. În urma mișcărilor revoluționare începute în Franța la 1789 și extinse și în restul Europei, fideicomisul și acolo unde nu s'a desființat de tot, a trecut totuși prin transformări esențiale: s'a democratizat. Astfel în fosta Ungarie art. de lege 9 din 1687, care reglementează întâiaș dată fideicomisul în aceasta țară, acordă dreptul de a înțemeia fideicomise exclusiv clasei aristocratice (grofi și baroni), pe când legea 50 din 1723 extinde acest drept și asupra nobililor comuni (köznemesek). În codul civil

austriac promulgat nu cu mult după revoluția franceză (1811), nu se mai vorbește de calitatea nobilitară, ca condițiune a înființării fideicomisului. Acest cod octroiându-se prin decret împărătesc în anul 1853 și asupra Ungariei, normele fideicomisului s'au introdus și aci și în urmă după abrogarea Codului civil austr. (1861) în Ungaria propriu zisă, a fost menținut de legea 58:1868 și ordonanța minist. Just. din 7 Aprilie 1869 și dezvoltat de jurisprudență atât în Ungaria cât și în părțile Ardelene, unde a rămas în vigoare și mai departe Codul c. austr. în direcția democratică, adecă necerându-se fondatorului de fideicomis calitatea de aristocrat sau nobil. În urma democratizării instituției fideicomisare s'au înmulțit fideicomisele în Ungaria astfel, că pe când în secolele XVI—XVIII — abia s'au fondat 14 fideicomise, în secolul XIX. (era democrației) s'au înființat 76 fideicomise.¹⁾ Fideicomisul în dreptul actual care ne înfățișează ultima lui fază evolutivă, nu mai este un drept rezervat unei anumite clase sociale,²⁾ nu mai este privilegiu de clasă, ci a intrat în patrimoniul dreptului comun. În consecință orice cetățean major poate declara bunurile sale, sau o anumită categorie de bunuri, patrimoniu inalienabil al familiei sale sau altei familii, în favorul tuturor generațiilor viitoare, sau numai a mai multora. (§ 618 cod. c. austr.) Dreptul maghiar și cel austriac nici nu stabilesc vreo limită a valorii bunurilor instituite prin fideicomis. Fideicomisul este o instituție de drept civil, precum bine a stabilit hotărârea Tribunalului, o instituție specifică, sui generis, care în urma complexului de norme bine definite și-a câștigat un loc aparte și de sine stătător în codul civil. Analizând-o și descompunând-o în elementele constitutive găsim două categorii de norme, două ramificații, dintre cari una își are rădăcinile în *capitolul proprietății* și cealaltă în *capitolul succesiunilor*. Acest amestec de norme îi dau caracter specific. Nota principală o aflăm în inalienabilitatea bunurilor fideicomisare, care are ca scop păstrarea averii câștigate de fondator, ca un întreg economic, ferind-o astfel de fărâmițarea prin moștenirea mai multor erezi. Corolarul și garanția acestui scop urmărit de fondator este stabilirea or-

¹⁾ Privitor la istoria fideicomiselor vezi: Katona: Fideicomisul familiar maghiar; Kolozsváry: Dreptul civil maghiar; Zlinszky: dreptul civil maghiar; Pfaff und Hoffmann: Zur geschichte der Fideicomise.

²⁾ Dr. Gamil Negrea: Normele de moștenire în codul c. austr. pag. 87.

dinei de moștenire în felul acela, ca numai unul singur să fie moștenitorul și posesorul fideicomisului după normele speciale de succesiune: primogenitură, majorat sau seniorat. Atât elementele de proprietate cât și cele succesoriale alcătuiesc o derogare dela normele comune cari regulează dreptul de proprietate și ordinea de succesiune. Din caracterul de perpetuitate al fideicomisului urmează, că drepturile posesorului actual cu privire la bunurile fideicomisare sunt limitate. Sub acest raport fideicomisul este proprietate mărginită și ocupă un loc de mijloc între uzufruct și proprietate. Situația de drept a posesorului fideicomisar mai are asemănare și cu beneficiarii unei fundațiuni — în deosebi, dacă considerăm, că fondatorul poate înființa fideicomisul și în viață, — cu osebirea, că drepturile acestora din urmă sunt și mai limitate. Originea indirectă a fiecărui fideicomis este legea, care îngăduie înființarea, iar cauza directă a fideicomisului este voința fondatorului și în dreptul maghiar — aprobarea din caz în caz a monarhului, iar în dreptul austriac aprobarea prin lege tot din caz în caz; forma tipică de înființarea privilegiilor.

Codul civil austriac stabilind condițiunile de înființare ale fideicomisului, arată și cadrele între cari se mișcă această instituție câtă vreme este în ființă, stabilind drepturile posesorului actual supravegheat și controlat în gestiunea lui în interesul urmașilor de către curator și Tribunal, și pe urmă stabilește cazurile în care se stinge. Fiind vorba de abrogarea fideicomisului, este interesant a cunoaște cazurile de desființare prevăzute de lege. Fideicomisul în sensul legii se poate desființa, când nu se mai poate aștepta la vreo descendență chemată în sensul actului de fondare a fideicomisului, însă numai cu învoirea posesorului, curatorului și a Tribunalului, încunoștinându-se prin publicație successorii prezumtivi. În cazul acesta bunurile fideicomisare trec în proprietatea neîngrădită a posesorului. Se poate desființa însă și în cazul, când este în viață cel chemat la moștenirea fideicomisului, însă cu învoirea acestuia. În acest caz bunul fideicomisar sau trece în proprietatea exclusivă a posesorului prin despăgubirea convenită urmașului, sau trece în coproprietatea erezilor legali. Am accentuat aceste cazuri de desființare, pentru a evidenția, că legea apără și drepturile urmașilor, chiar și atunci când aceștia încă nu s'au născut. Este prin urmare riscată afir-

mașiunea că „De drepturi câștigate nu poate fi vorba. Urmașii n'au drepturi câștigate.” Odată prevăzute astfel de drepturi prin dispoziția expresă a legii, orice teorie contrară este de prisos. Dealfel și normele generale din codul civil apără drepturile erezilor concepuți și încă nenăscuți. („Nasciturus pro jam nato habetur si de ejus commodis agitur.”) Dar fondul chestiunii nu rezidă în existența sau neexistența acestor erezice vor veni ci în porunca legiuitorului de a se respecta și rezerva unele beneficii pentru anumite persoane viitoare — dela sine se înțelege, că numai pentru cazul dacă se nasc. Voința legiuitorului — și la fideicomis și cea a fondatorului — este izvorul dreptului, și nu existența subiectului acestui drept. Dacă nu se ivește acest subiect, dreptul se stinge dela sine. Tot asemenea nu trebuie să vorbim d. e la o fundațiune de drepturile beneficiarilor actuali sau viitori.

Având în vedere aceste considerațiuni cu privire la drepturilor moștenitorilor prezumtivi și mai departe drepturile moștenitorilor legali în cazul desființării fideicomisului, nu putem accepta părerea, că în cazul când instanța judecătorească ar constata inexistența fideicomisului în urma conflictului cu Constituția, posesorul actual poate fi declarat de proprietar exclusiv al bunurilor fideicomisare. Aceasta cu atât mai puțin, de oare ce nici chiar fondatorul nu este în drept a fonda un fideicomis fără despăgubirea moștenitorilor legali. Cu atât mai vărtos poate să devină proprietar exclusiv posesorul actual ca simplu beneficiar prin stîrpirea și nesocotirea moștenitorilor legali. Aceasta ar fi în contradicție și cu voința fondatorului, care pentru cazul când scopul principal al fondării fideicomisului (inalienabilitatea bunurilor și prestigiul familiei) devine iluzoriu, desigur nu s'a gândit la nedreptățirea erezilor lui legali. În aceasta ordine de idei definiția greșită dată de codul civil austr. despre dedublarea proprietății nu are nici o importanță la soluționarea chestiunii. Dintr'o definiție greșită și incompatibilă cu doctrina modernă, nu se poate trece peste dispozițiile pozitive ale legii. Intr'o lege nu definiția teoretică este holăritoare, ci voința expresă, porunca legiuitorului. În legislațiunea modernă se și evită întrucât se poate definițiunile doctrinare.

Din istoricul instituției fideicomisare și din analiza dată mai sus reiesă, că fideicomisul în dreptul în vigoare nu mai este un privilegiu de clasă și cu atât mai puțin este

Constituțiunea României-Mari

Aprobată și sancționată de M. S. Regele Ferdinand I. Promulgată și publicată în Monitorul Oficial No. 282 de la 29 Martie 1923 cu decretul regal sub No. 1360 din 28 Martie 1923)

(Urmare și fine)

Art. 71. — Fiecare universitate alege, din sânul său prin votul profesorilor săi, câte un senator.

Art. 72. — Sunt de drept membri ai Senatului, în virtutea înaltei lor situațiuni în stat și Biserică:

a) Moștenitorul Tronului dela vârsta de 18 ani împliniți; el însă nu va avea vot deliberativ decât la vârsta de 25 ani împliniți;

b) Mitropolii țării;

c) Episcopii eparhioși ai Bisericilor ortodoxe române și greco-catolice, întrucât vor fi aleși conform legilor țării;

d) Capii confesiunilor recunoscute de Stat, câte unul de fiecare confesiune, întrucât sunt aleși sau numiți conform legilor țării și reprezintă un număr de peste 200.000 credincioși, precum și reprezentantul superior religios al musulmanilor din Regat.

e) Președintele Academiei Române.

Mandatul acestor senatori începează odată cu calitatea sau demnitatea care le atribuie dreptul.

Art. 73. — Devin senatori de drept:

a) Foștii Președinți de Consiliu, întrucât vor avea o vechime de patru ani ca Președinți de Consiliu titulari și foștii Miniștri având o vechime de cel puțin șase ani într'una sau mai multe guvernări;

b) Foștii Președinți ai Corpurilor Legiuitoare cari vor fi exercitat aceeași demnitate cel puțin în cursul a opt sesiuni ordinare;

c) Foștii Senatori și Deputați aleși în cel puțin zece legislaturi independent de durata lor;

d) Foștii Primi-Președinți ai Inaltei Curți de Casație și Justiție cari au ocupat această funcțiune sau pe aceea de Președinte la Casație cinci ani;

e) Generalii de rezervă și în retragere:

1. Cari vor fi exercitat comanda unei armate în fața inamicului, ca titulari, cel puțin 3 luni.

2. Cari au îndeplinit funcțiunea de Șef al marelui Stai-Major, sau de inspector general de armată (comandant de armată), în timp de pace, cel puțin patru ani.

Numărul celor din categoria a doua nu va fi mai mare de patru, luați în ordinea vechimei, la vacanțele existente.

f) Foștii Președinți ai Adunărilor Naționale din Chisinau, Cernăuți și Alba-Iulia, cari au declarat Unirea.

Art. 74. — Verificarea îndeplinirii condițiunilor senatorilor de drept se face de o comisiune compusă din Președinții secțiunilor Inaltei Curți de Casație și Justiție, sub președinția Primului-Președinte al acestei Inalte Curți.

Constatarea se face din oficiu, la cererea Președintelui Senatului sau a acelor cari au dreptul.

Președintele Senatului înscrie senatorii de drept pe baza încheierii Comisiunii.

Senatul poate discuta și semna Comisiunii, spre rectificare, erorile constatate în stabilirea drepturilor.

Art. 75. — Spre a fi eligibil la Senat se cere:

a) A fi cetățean român;

b) A avea exercițiul drepturilor civile și politice;

c) A avea vârsta de 40 ani împliniți;

d) A avea domiciliul în România.

Aceste condițiuni, afară de vârstă se cer și senatorilor de drept.

SECȚIUNEA III.

Despre Consiliul legislativ

Art. 76. — Se înființează un Consiliu legislativ, a cărui menire este să ajute în mod consultativ la facerea și coordonarea legilor, emanând fie de la puterea executivă, fie din inițiativă parlamentară, căși la înlocuirea regulamentelor generale de aplicarea legilor.

Consilierea Consiliului legislativ este obligatorie pentru toate proiectele de legi, afară de cele cari privesc creditele bugetare; dacă însă, într'un termen fixat de lege, Consiliul legislativ nu-și dă avizul său, Adunările pot proceda la discutarea și aprobarea proiectelor.

O lege specială va determina organizarea și modul de funcționare a Consiliului legislativ.

CAPITOLUL II.

Despre Rege și miniștri

SECȚIUNEA I.

Despre Rege

Art. 77. — Puterile constituționale ale Regelui sunt ereditare în linie coborâtoare directă și legitimă a Maiestății Sale Regelui Carol I. de Hohenzollern Sigmaringen, din bărbat în bărbat prin ordinul de primogenitură și cu excludiunea perpetuă a femeilor și coborâtorilor lor.

Coborătorii Maiestății Sale vor fi crescuți în religiunea ortodoxă a Răsăritului.

Art. 78. — În lipsă de coborători în linie bărbătească ai Maiestății Sale Regelui Carol I. de Hohenzollern Sigmaringen, succesiunea Tronului se va cuveni celui mai în vârstă dintre frații săi sau coborâtorilor acestora, după regulile statornicite în articolul precedent.

Dacă nici unul din frații sau coborătorii lor nu s'ar mai găsi în viață sau ar declara mai dinainte că nu primesc Tronul, atunci Regele va putea indica succesorul său dintr'o dinastie suverană din Europa cu primirea Reprezentațiunii naționale, dată în forma prescrișă de art. 79.

Dacă nici una, nici alta nu va avea loc, Tronul este vacant.

Art. 79. — La caz de vacanță a Tronului, ambele Adunări se întrunesc de îndată într'o singură

Adunare, chiar fără convocare, și cel mai târziu până în opt zile dela întrunirea lor aleg un Rege dintr-o dinastie suverană din Europa occidentală.

Prezența a trei pătrimi din membrii cari compun fiecare din ambele Adunări și majoritatea de două treimi a membrilor prezenți sunt necesare pentru a se putea procedea la aceasla alegere.

La caz când Adunarea nu se va fi făcut în termenul mai sus prescriș atunci în a noua zi, la amiazi, Adunările întrunite vor păși la alegere oricare ar fi numărul membrilor prezenți și cu majoritatea absolută a voturilor.

Dacă Adunările s'ar afla dizolvate în momentul vacanței Tronului, se va urma după modul prescriș la articolul următor.

În timpul vacanței Tronului, Adunările întrunite vor numi o locotenență regală, compusă din trei persoane, care va exercita puterile regale până la suirea Regelui pe Tron.

În toate cazurile mai sus arătate votul va fi secret.

Art. 80. — La moartea Regelui, Adunările se întrunesc chiar fără convocare cel mai târziu zece zile după declararea morții.

Dacă din întâmplare ele au fost dizolvate mai înainte și convocarea lor a fost hotărâtă de actul de dizolvare pentru o epocă în urma ce'or zece zile, atunci Adunările cele vechi se adună până la întrunirea acelor care au a le înlocui.

Art. 81. — Dela data morții Regelui și până la depunerea jurământului a succesorului său la Tron puterile constituționale ale Regelui sunt exercitate în numele poporului român, de miniștri, întruniți în consiliu și sub a lor responsabilitate.

Art. 82. — Regele este maior la vârsta de optsprezece ani împliniți.

La suirea sa pe Tron, el va depune mai întâiu în sânul Adunărilor întrunite următorul jurământ:

„Jur a păzi Constituțunea și legii poporului român, a menține drepturile lui naționale și integritatea teritoriului.“

Art. 83. — Regele, în viață fiind poate numi o Regență, compusă din trei persoane, care, după moartea Regelui, să exercite puterile regale în timpul minorității succesorului Tronului. Această numire se va face cu primirea Reprezentațiunii naționale, dată în forma prescrișă la art. 79 din Constituțunea de față.

Regența va exercita totdeodată și tutela succesorului Tronului în timpul minorității lui.

Dacă, la moartea Regelui, Regența nu s'ar găsi numită și succesorul Tronului ar fi minor, ambele Adunări întrunite vor numi o Regență procedând după formele prescrișe de art. 79 din Constituțunea de față.

Membrii Regenței nu intră în funcțiune decât după ce vor fi depus solemn înaintea ambelor Adunări întrunite jurământul prescriș prin art. 82 din Constituțunea de față.

Art. 84. — Dacă Regele se află în imposibilitate de a domni, miniștrii după ce au constatat legalmente această imposibilitate, convoacă îndată Adunările.

Acestea aleg Regența, care va forma și tutela.

Art. 85. — Nici o modificare nu se poate face Constituțiunii în timpul regenței

Art. 86. — Regele nu va putea fi totdeodată și Șeful unui alt Stat fără consimțământul Adunărilor.

Nici una din Adunări nu poate delibera asupra acestui obiect dacă nu vor fi prezenți cel puțin două treimi din membrii cari le compun, și holărirea nu se poate lua decât cu două treimi din voturile membrilor de față.

Art. 87. — Persoana Regelui este inviolabilă. Miniștrii lui sunt răspunzători.

Nici un act al Regelui nu poate avea tărîe dacă nu va fi contrasemnat de un ministru, care prin aceasta chiar devine răspunzător de acel act.

Art. 88. — Regele numește și revocă pe miniștrii săi.

El sancționează și promulgă legile.

El poate refuza sancțiunea sa.

El are dreptul de amnistie în materie politică.

Are dreptul de a ierta sau micșora pedepsele în materii criminale, afară de ceace se atatornicește în privința miniștrilor.

El nu poate suspenda cursul urmăririi sau al judecării, nici a interveni prin nici un mediu în administrația justiției.

El numește sau confirmă în funcțiunile publice potrivit legilor.

El nu poate crea o nouă funcțiune fără o lege specială.

El face regulamente necesare pentru executarea legilor, fără să poată vreodată modifica sau suspenda legile și nu poate scuti pe nimeni de executarea lor.

El este capul puterii armate.

El conferă gradele militare în conformitate cu legea.

El va conferi decorațiunile române conform unei anume legi.

El are dreptul de a bate moneda conform unei legi speciale.

El încheie cu Statele străine convențiunile necesare pentru comerț, navigațiune și alte asemenea, însă pentru ca aceste acte să aibă autoritate îndutoritoare, trebuie mai întâiu a fi supuse Puterii legislative și aprobate de ea.

Art. 89. — Legea fixează lista civilă pentru durata fiecărei Domnii.

Art. 90. — La 15 Octombrie a fiecărui an, Adunarea deputațiilor și Senatul se întrunesc fără convocare, dacă Regele nu le-a convocat mai înainte.

Durata fiecărei sesiuni este de cinci luni.

Regele deschide sesiunea prin un Mesaj la care Adunările fac răspunsurile lor.

Regele pronunță închiderea sesiunii.

El are dreptul de a convoca în sesiune extraordinară Adunările.

El are dreptul de a dizolva ambele Adunări deodată sau numai una din ele.

Actul de dizolvare trebuie să conțină convocarea alegătorilor până în două luni de zile și a Adunărilor până în trei luni.

Regele poate omâna Adunările orișum, amânarea nu poate depăși termenul de o lună, nici a fi reinstită în aceeaș sesiune fără consimțământul Adunărilor.

Art. 91. — Regele nu are alte puteri decât a cele date lui prin Constituțune.

loc exercitarea întreprinderii; iar dacă această exercitare se face în mai multe comune, cota de 70% se va împărți pe comune în raport cu importanța fiecărei exercitări.

Pentru instituțiile și societățile create cu participare progresivă a județelor sau comunelor la beneficii, impozitele adiționale respective se vor stabili scăzându-se din beneficiul net partea de beneficiu ce revine județelor sau comunelor.

Art. 73. Dobânzile ce se vor percepe în conformitate cu art. 114, ca și amenzile aplicate după prezenta lege se vor vărsa în întregime la Stat drept cheltuieli de percepere.

Art. 74. Nici un fel de zecimi sau alte dări suplimentare afară de cele de față nu pot fi înființate asupra impozitelor stabilite prin această lege sau asupra veniturilor supuse acestor impozite, în folosul nici unei instituții publice.

TITLUL III.

Constatarea veniturilor, așezarea și perceperea impozitelor.

CAP. I.

Modalitatea pentru constatarea veniturilor și stabilirea impozitelor.

Art. 75. Impunerile periodice, cele anuale, ca și la aplicarea legii, stabilesc precum urmează:

1. Pentru veniturile imobiliare la recensământ și după regulile stabilite la titlurile I, cap. I și II prin comisiuni constituite în modul prevăzut la art. 80.

Primul period de recensământ începe la 1 Aprilie 1923 și se termină la 31 Decembrie 1927.

2. Pentru veniturile care se constată și se impun anual la impozite elementare și la cel pe venitul global, în fiecare an, prin comisiunile instituite conform dispozițiilor de mai jos, pe baza declarațiilor, a vechilor impuneri și a constatărilor pregătitoare făcute de delegații fiscalului.

3. Pentru veniturile de constatat în cursul anului, când începe sau încetează exercitarea unei întreprinderi sau profesioni, ori pentru câștiguri întâmplătoare, prin delegații fiscalului și în conformitate cu dispozițiile art. 95.

Art. 76. Comisiunile anuale de impuneri care constată veniturile impozabile și stabilesc impuneri în prima instanță se compun din:

a) Un delegat al consiliului județean sau în comunele urbane un delegat al consiliului comunal ori instituțiilor ce le ține locul;

b) Un delegat al fiscalului;

c) Un delegat al contribuabililor, desemnat prin tragere la sorți, efectuată de către judecătorul ocolului respectiv, iar pentru orașe unde sunt tribunale de către președintele sau primul președinte al tribunalului, dintr-o listă de 20 contribuabili, știutori de carte dintre cei mai competenți și cunoscători ai condițiilor locale, cari nu sunt funcționari publici.

Această listă va fi prezentată:

a) Pentru comisiunile cari vor funcționa în comunele urbane de administrația financiară împreună cu primarul și cu președintele tribunalului, în orașele unde sunt tribunale, sau cu judecătorul ocolului respectiv în celelalte, iar pentru cazurile de impuneri la venituri comerciale și industriale de către Camerele de comerț și industrie și pentru cele profesionale de organizațiile lor recunoscute prin

legi cari au un număr îndestulător de membri pentru formarea listelor;

b) Pentru comisiunile ce vor funcționa în comunele rurale, de către administrația financiară împreună cu judecătorul ocolului respectiv.

De fiecare membru se va delega câte un supleant, desemnat în același mod, spre a-l înlocui în caz de împiedecare de lucru.

Comisiunea va fi ajutată de un secretar, care va fi delegat de către administratorul financiar.

Comisiunea lucrează cu cel puțin 2 membri sub președinția unul membru desemnat de dânsa, nu însă fără delegatul fiscalului, care are direcția lucrărilor.

În caz de divergență impunerea va fi stabilită în completul comisiunii.

Art. 77. Contribuabilul sau fiscalul, prin funcționarii prevăzuți la art. 95, vor putea face apel împotriva hotărârii comisiunilor de impunere, în termen de 20 zile dela pronunțarea ei, sau în caz când contribuabilul a fost lipsă la judecată sau la pronunțarea hotărârii, în caz de amânarea ei, în termen de 20 zile dela comunicarea hotărârii făcută în forma art. 98.

În cazul când s'a făcut reclamațiune pe calea penerală prevăzută la art. 84, termenul de apel curge dela comunicarea deciziei comisiunii prevăzută de acel articol.

Apelurile se fac și se înregistrează la administrația financiară sau la percepția orașului nereședință în care funcționează comisiunea de apel, conform prevederilor articolului următor.

Art. 78. — Comisiunile de apel, cari vor judecă aceste apeluri, vor fi compuse din:

a) Primul președinte sau președintele tribunalului dacă acesta are o singură secție, sau un magistrat delegat de el ca președinte;

b) Un delegat al fiscalului;

c) Un delegat al contribuabililor, desemnat prin tragere la sorți de președintele tribunalului, dintr-o listă de 20 contribuabili, cari nu sunt funcționari publici. Acea listă va fi prezentată tribunalului conform prevederilor art. 76.

Pe lângă fiecare delegat va fi și un supleant, desemnat în același mod, spre a-l înlocui în caz de împiedecare.

Comisiunea va fi ajutată de secretari dintre funcționarii delegați de administrația financiară.

Comisiunile de apel vor putea lucra cu 2 membri, nu însă fără președinte.

Hotărârile lor se pronunță cu majoritate de voturi.

În caz de divergență, apelul se va judeca în completul comisiunii.

Art. 79. — Deciziunile comisiunii de apel rămân definitive în ce privește chestiunile relative la constatarea de fapt, la evaluări și aprecieri.

Art. 80. — Comisiunile de evaluare și impunere cum și cele de apel ale recensământului, prevăzute de articolele 4 și 18, vor fi constituite în același mod ca și cele anuale de impuneri și de apel pentru cazurile de constatarea veniturilor mobiliare.

Art. 81. — Motivele de apel și actele pe cari se bazează vor fi depuse, fie prin cererea de apel, fie prin memoriu aparte, până în ziua fixată pentru judecată.
(Va urma.)

LEGEA

privitoare la.

Prelungirea contractelor de inchiriere

Promulgată și publicată în „Monitorul Oficial” No. 5 de la 6 Aprilie 1923 cu decretul Regal No. 1618 de la 5 Aprilie 1923

Art. 1. — Dispozițiunile legii promulgată cu decretul regal No. 1910 din 13 Aprilie 1922 privitoare la prelungirea contractelor de inchiriere, se mențin în vigoare până la 6 Mai (23 Aprilie st. v.) 1924, cu următoarele modificări:

§ 1. Toate contractele de inchiriere se prelungesc pe încă un an cu începere dela 6 Mai (23 Aprilie st. v.), 1923, cu un spor pentru locuințe, care va fi chiria din Aprilie 1916 în reită, de patru ori pentru prăvăliile micilor industriași și meseriași, ale debitanților de tutun și timbre, precum și ale cooperativelor de consum federalelor și băncilor populare, și de șapte ori pentru celelalte prăvălii, depozite și magazii de cereale și mărfuri, fără însă a fi în nici un caz mai mică decât chiria, care s'a plătit în cursul anului 1922.

§ 2. Se prelungesc de asemenea și contractele pentru actualele subinchirieri de locuințe și prăvălii cu condițiunea ca dacă încăperile sunt inchiriate nemobilat, chiria să revină în întregime proprietarului.

Pentru camerele sau apartamentele mobilate, jumătate din chiria va reveni proprietarului, iar jumătate chiriașului care le-a mobilat.

În cazul când se va dovedi că chiriașul în înțelegere cu subchiriașul ascund adevărul preț al subinchirierii, vor pierde și unul și altul beneficiul prelungirii.

§ 3. De asemenea se acordă o prelungire de un an și contractelor de inchiriere privitoare la locuințele marilor industriași, fabricanților, bancherilor, comercianților, celor ce țin case de comision, precum și direcțiilor marilor întreprinderi industriale, financiare sau comerciale, pentru care timp dacă nu se vor înțelege cu proprietarul în termen de 15 zile dela data promulgării legii de față asupra cuantumului chiriei, ea va fi fixată de instanțele judecătorești competente ținându-se seamă de valoarea locativă a imobilului sau apartamentului și de situațiunea materială a chiriașului, fără ca în nici un caz chiria să fie mai mică decât de cinci ori cea din Aprilie 1916.

§ 4. Se acordă o prelungire numai de șase luni, cu chiria fixată în modul prevăzut la paragraful precedent, chiriașilor cari din cauza afacerilor sau întreprinderilor ce conduc au încă o locuință, precum și străinilor stabiliți în țară după 14 August 1916, și chiar celor stabiliți în țară înainte de 1914, cari au luat parte și au luptat contra armatelor române și aliate.

Imobilele rechiziționate până în prezent nu beneficiază de regimul actualei legi.

§ 5. alin. 1 și 2, precum și alin. a) și b) de sub art. 2 din vechea lege se modifică precum urmează:

Proprietarii și coproprietarii astăzi chiriași sau tolerați, indiferent de data când și cum au devenit proprietari, dar până la depunerea acestei legi la

Senat (25 Martie 1923), se vor putea mufa în casa lor în tot timpul aplicării legii de față, cu condițiunea de a o locui ei și familiile lor și a da în schimb celui evacuat în aceeași localitate locuința lor, afară de cazul când au fost adăpostiți provizoriu undeva.

Dela această regulă se exceptează următoarele categorii de chiriași:

Funcționarii publici și funcționarii instituțiilor puse sub controlul Statului aflați în funcțiune la data depunerii acestei legi la Senat, sau soțiile lor, precum și părinții acestor funcționari, în cazul când locuiesc împreună, funcționarii particulari cu un salariu de maximum 2.000 lei, lunar, inclusiv toate accesoriile, pensionarii Statului, judeșelor, comunelor și instituțiilor puse sub controlul Statului, profesorii și profesoarele particulare având un titlu academic, meseriași și muncitorii manuali, medicii, avocații, inginerii de orice categorii și arhitecții, ziariștii și scriitorii membri ai societății „Scriitorilor Români” și artiștii membri ai sindicatului Artelor frumoase, școlile, muzeele și instituțiile de cultură, precum și artiștii teatrelor, invalizii, orfanii și văduvele de război, dacă toți aceștia, afară de invalizi, orfanii și văduve de război, nu vor fi vândut sau închiriat, ei sau soțiile lor, imobilul lor din localitate după 23 Aprilie 1920, în care ar fi putut locui și în care caz chiar și aceștia vor putea fi evacuați.

Proprietarii și coproprietarii ai căror chiriași se găsesc în această din urmă situațiune nu vor fi obligați a se muta ei înșiși în imobilul lor, fiind dispensați de condițiunea de a fi chiriași sau tolerați.

Dacă se dovedește că vreunul din chiriașii cari se arată în aliniatul de mai sus că nu pot fi evacuați, au un venit net personal mai mare de 250.000 lei anual, provenit fie din capitalul imobiliar rural sau urban, fie din acțiuni sau creanțe, fie din șlepurii, vapoare ori exploatațiuni petrolifere, vor continua și ei să se bucure de prelungirea contractelor, însă în cazul când nu se vor putea înțelege cu proprietarul asupra cuantumului chiriei, ea va fi fixată de instanța judecătorească competentă, ținându-se seamă de valoarea locativă a imobilului sau apartamentului și de situațiunea materială a chiriașului.

Proprietarul ca locuiește în o casă a sa și nu-l este încăpătoare, se poate muta în un alt imobil al său, dând în schimb chiriașului casa ce o locuiește el.

Proprietarii de imobile cu prăvălii, cari au fost mobilizați pe front sau au fost în refugiu, foștii comercianți, se pot muta în prăvălia lor sau într'una din prăvăliile imobilului lor desemnată de justiție, cu obligațiunea de a exercita în această prăvălie, ei sau familiile lor, comerț pe propriul lor cont. Aceasta după șase luni dela promulgarea legii de față.

§ 6. Proprietarii cari sunt funcționari publici la data depunerii acestei legi la Senat, pensionari, invalizi sau văduve de război, și stau cu chiria sau sunt tolerați, precum și acei proprietari cari stau la hotel,

TITUL VIII.

Dispozițiuni Transitorii și Suplimentare

Art. 131. — Sunt și rămân cu caracter constituțional dispozițiunile din legile agrare privitoare la pământurile cultivabile, pădurile și bălțile expropriabile în total sau în parte, la starea lor juridică, la subsol, la prețuire, la modul de plată, ect., așa precum sunt formulate în articolele de mai jos ale fiecăreia din legile agrare și cari articole, în întregul lor, fac parte integrantă din prezenta Constituțiune și ca atare nu se pot modifica decât cu formele prevăzute pentru revizuirea Constituțiunii, și anume:

a) Art. 1. alin. II. art. 2 (doi), 3 (trei) alin. I. 4. (patru), 6 (șase), 7 (șapte), 8 (opt), 9 (nouă), 10 (zece), 15 (treisprezece), 14 (patrusprezece), 16 (șasesprezece), 18 (optisprezece), 21 (douăzeci și unu), 23 (douăzeci și trei), 32 (treizeci și doi), 36 (treizeci și șase) și 69 (șesezeci și nouă) din legea pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea (vechiul Regat) din 17 Iulie 1921:

d) Art. 2. (doi), 4 (patru), 5 (cinci), 6 (șase), 7 (șapte), 8 (opt), 9 (nouă), 10 (zece), 11 (unsprezece), 12 (douăsprezece), 13 (treisprezece), 16 (șasesprezece), 45 (patruzeci și cinci), 46 (patruzeci și șase), 47 (patruzeci și șapte), 48 (patruzeci și opt), 49 (patruzeci și nouă), 50 (cincizeci) și 55 (cincizeci și trei) din legea pentru reforma agrară din Basarabia din 13 Martie 1920:

c) Art. 3 (trei), 4 (patru), 5 (cinci), 6 (șase), 7 (șapte), 8 (opt), 9 (nouă), 10 (zece), 11 (unsprezece), 12 (douăsprezece), 13 (treisprezece), 14 (patrusprezece), 16 (șasesprezece), 18 (optisprezece), 22 (douăzeci și doi), 24 (douăzeci și patru), 32 (treizeci și doi), 50 (cincizeci) și 85 (optzeci și cinci) din legea pentru reforma agrară din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș din 30 Iulie 1921:

d) Art. 2 (doi), 3 (trei), 4 (patru), 5 (cinci) punctul a alin. I. art. 6 (șase), 7 (șapte), 9 (nouă), 10 (zece), 12 (douăsprezece), 13 (treisprezece), 29 (douăzeci și nouă), 31 (treizeci și unu) și 55 (cincizeci și cinci) din legea pentru reforma agrară din Bucovina din 30 Iulie 1921.

Art. 132. — În scop de a se satisface trebuințele normale de lemne de foc și de construcție a celei populații rurale din vechiul Regat, Basarabia și Bucovina, Statul e dator să din pădurile sale din câmpie, deal sau munte să destine suprafețele necesare în acest scop.

În vechiul Regat și în Bucovina acolo unde Statul nu ar avea păduri, într-o rază de douăzeci kilometri de centrul comunei, pentru satisfacerea trebuințelor mai sus arătate, el prin derogare dela art. 7 lit. c și art. 8 lit. a. b. și c. din legea pentru reforma agrară din Oltenia, Muntenia, Moldova și Dobrogea din 17 Iulie 1921 și dela art. 5. punctul a. alin. IV. și dela art. 6 și 7 din legea pentru reforma agrară din Bucovina din 30 Iulie 1921, va putea expropria din pădurile persoanelor juridice fie publice, fie private, cari s'ar afla în această rază și, numai în lipsa acestora, va expropria proporțional din pădurile tuturor proprietarilor particulari aflați în această rază, însă numai în limita acestor trebuințe și în toate cazurile cu respectul unei suprafețe intangibile de una sută hectare de fiecare proprietate.

Nu sunt expropriabile, oricare ar fi proprietarul, pădurile replantate sau în curs de replantare.

Contractele de vânzare spre exploatare a pădurilor expropriabile, cari vor fi în vigoare în momentul expropriei, se vor respecta.

Pădurile astfel expropriate rămân în proprietatea Statului și se vor administra și exploata de dănsul spre a satisface potrivit legea și în prima linie nevoile de mai sus.

Exproprierea acestor păduri se va face cu dreptă și prealabilă despăgubire fixată de justiție.

Modul de expropriere va fi regulat prin lege specială.

Art. 133. — Se ratifică decretul legi: No. 3.902 din 29 Decembrie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” No. 223 din 30 Decembrie 1918 privind acordarea drepturilor cetățenești; No. 2085 din 22 Mai 1919, publicat în „Monitorul Oficial” No. 33 din 28 Mai 1919, și No. 3464 din 12 August 1919, publicat în „Monitorul Oficial” No. 93 din 13 August 1919, privitoare la încetățenirea evreilor, cari locuiau în vechiul Regat.

Deasemenea se ratifică și toate decretul-legi de încetățenire individuală; cari s'au făcut înaintea decretelor specificate mai sus.

Evreii, locuitori din vechiul Regat, cari nu și vor fi regulat încetățenirea în termenul prevăzut de decretul lege No. 3464 din 12 August 1919, vor putea face declarațiunile de încetățenire conform decretului-lege No. 2085 din 22 Mai 1919, în termen de trei luni dela promulgarea acestei Constituțiuni.

Art. 134. — Până la facerea unei legi de organizare a Consiliului legislativ prevăzut în această Constituțiune, prezentarea proiectelor de legi înaintea Corpurilor legiuitoare va continua să se facă în conformitate cu legile și regulamentele azi în vigoare.

Art. 135. — Până la promulgarea legii speciale bazată pe principiile din prezenta Constituțiune, legile relative la organizarea și judecarea contenciosului administrativ rămân în vigoare.

Art. 136. — O lege specială va fixa lista civilă a Întâului Rege al României întregite.

Art. 137. — Se vor revizui toate codicile și legile existente în diferitele părți ale Statului român spre a se pune în armonie cu Constituțiunea de față și asigura unitatea legislativă.

Până atunci ele rămân în vigoare.

Din ziua promulgării Constituțiunii, sunt însă desființate acele dispozițiuni din legi, decrete, regulamente, și orice alte acte contrarii celor înscrise în prezenta Constituțiune.

Art. 138. — Actualele Adunări naționale după promulgarea prezentei Constituțiuni pot funcționa până la expirarea mandatului lor legal.

În acest timp ele vor trebui să facă, pe baza principiilor din această Constituțiune, legea electorală.

Până la facerea acestei legi, decretul-legi electorale rămân în vigoare.

(Fine)

LEGEA

pentru

Unificarea contribuțiilor directe și pentru înființarea impozitului pe venitul global

Publicată în Monitorul Oficial No. 253 de la 23 Februarie 1928

(Urmare)

Art. 68. — Pentru contribuabilii al căror venit global cade sub limitele impozabile, se vor face reduceri din impozitele mai jos specificate în cazurile când veniturile nu întrec sumele de mai jos și anume:

1. Dacă totalul veniturilor proprietăților agricole ale unui contribuabil nu trece de 2.000 lei, se va scădea 25% din impozitele proprietăților agricole de categoriile 1—6 prevăzute de art. 4, exploatate de contribuabilul însuși.

2. Dacă totalul veniturilor nete ale proprietăților clădite ce aparțin unui contribuabil nu trece de 2.000 lei în comunele cu populație până la 10.000 locuitori, de 3.000 în cele cu 10.001 până la 50.000 locuitori, de 5.000 în cele cu 50.001—250.000 locuitori și de 6.000 lei în cele cu peste 250.000 locuitori, se va scădea 25% din impozitul total al clădirii locuite de proprietar ori de titularul unui drept real de folosință, în cazul când el locuiește în imobil.

3. Dacă totalul veniturilor nete comerciale, industriale, agricole, profesionale, ori din ocupațiuni obișnuite nu trece de 3.000 lei, impozitul se va reduce cu 50% pentru impunerea ce are de obiect principala ocupațiune a contribuabilului.

Cotele reducerilor prevăzute de acest articol, se adaugă la cele din articolul precedent, făcându-se o singură reducere.

Limitele venitului total prevăzute în acest articol, peste cari nu se pot face scăderile, vor putea fi modificate prin legea bugetară, de îndată ce cursul leului față de valoarea lui aur se va schimba cu mai mult de o treime în raport cu această diferență din momentul aplicării prezentei legi.

Art. 69. — Din impozitele elementare asupra veniturilor imobiliare se scade partea de impozit elementar corespunzătoare la suma plătită drept dobânzi la datorităle ipotecare sau privilegiate cari grevează imobilele respective, precum și pagubele provenite în cazuri de grindină și inundații în caz de totală distrugere, când recolta n'a fost asigurată.

Spre a se opera aceste scăderi trebuie să se aducă dovada sarcinii ipotecare ori privilegiate și a plății impozitului mobilier la dobânzile achitate pe anul precedent.

Nu se va pretinde dovadă plății acestui impozit pentru dobânzile plătite la ipotecă constituite către bănci, instituțiuni de credit sau celor ce fac afaceri de scont ori împrumuturi și cari sunt scutiți, conform art. 23, de impozitul mobilier, nici pentru ratele datorităle, ipotecare către Creditele funciare urbane sau rurale, înființate pe baza legii speciale, cari rate, pentru împrumuturile cu termen de la 20 ani în sus, vor fi socotite întregal la aceste reduceri.

Art. 70. În caz când se fac scăderile prevăzute de articolele 67 și 68 din aceleași impozite imobiliare, din care se face și scăderea prevăzută de art.

69, scăderile din primele două articole se fac asupra părții ce rămâne după ce s'a scăzut impozitul cu venit la dobânzile ipotecare, după prevederile celui din urmă articol.

CAP. IX.

Impuneri adiționale

Art. 71. Se vor putea aplica cote adiționale pe lângă unele dintre impozitele elementare, în limitele prevăzute aci, în folosul județelor, comunelor, camerelor de comerț și instituțiilor publice mai jos indicate.

Impozitul se aplică și se calculează în total asupra veniturilor impozabile supuse fiecărui impozit, și, după încasare, se repartizează potrivit cotei fiecărei instituțiuni.

Art. 72. Impozitele pe lângă cari se pot înființa asemenea impuneri adiționale și maximul cotelor ce instituțiunile sus menționate pot stabili sunt:

1. pentru județe: 5% pe lângă impozitul pe veniturile proprietăților agricole, 2% pe lângă cel pe veniturile proprietăților clădite, 2% pe lângă cel pe veniturile comerciale și industriale și 1% pe lângă impozitul pe veniturile din profesii și ocupațiuni nesupuse la alte impozite.

2. Pentru comune: 3% pe lângă impozitul pe veniturile proprietăților agricole, 6% pe lângă cel pe veniturile proprietăților clădite și 3% pe lângă cel pe veniturile comerciale și industriale și 3% pe lângă impozitul pe veniturile din profesii și ocupațiuni nesupuse la alte impozite.

3. Pentru Camerele de comerț și industrie: 1% pe lângă impozitul pe veniturile comerciale și industriale.

4. Pentru asistența publică și cultura națională: 3% pe lângă impozitul pe veniturile valorilor mobiliare impuse cu 15 și 12%.

5. Pentru Camere agricole și de muncă, în caz când ele se vor înființa, se vor putea stabili prin legile de înființarea lor cote accesorii pe lângă impozitele pe veniturile respective din proprietățile agricole, din salarii ori exercitări profesionale, până la 0,5%.

Înăuntrul cifrelor maximele de mai sus aceste cote vor fi stabilite de instituții în conformitate cu legile lor organice și comunicate administrațiilor financiare cel mai târziu până la finele lunii Ianuarie a anului de impunere. Ele nu se pot modifica decât la începutul anului.

În cazul când o întreprindere comercială sau industrială este exercitată în altă comună sau județ decât aceea unde se află sediul direcțiunii și unde se așează impozitul elementar, conform art. 37, venitul ce servă de baza impunerii adiționale va fi distribuit pe comune, și anume: 30% la comune unde se află sediul direcțiunii, și 70% la cea unde are

Capitolul III.

Despre miniştri.

Art. 92. — Guvernul exercită puterea executivă în numele Regelui, în modul stabilit prin Constituţie.

Art. 93. — Miniştrii întruniţi alcătuiesc Consiliul de Miniştri, care este prezidat cu titlul de Preşedinte al Consiliului de Miniştri, de acela care a fost însărcinat de Rege cu formarea guvernului.

Departamentele ministeriale şi subsecretariatele de Stat nu se pot înfiinţa şi desfiinţa decât prin lege.

Art. 94. — Nu poate fi ministru decât cel care este român sau cel care a dobândit naturalizarea.

Art. 95. — Nici un membru al Familiei Regale nu poate fi ministru.

Art. 96. — Dacă miniştrii nu ar fi membri ai Adunărilor, ei pot lua parte la dezbaterile legilor, fără a avea însă şi dreptul de a vota.

La dezbaterile Adunărilor prezenta cel puţin a a unui ministru e necesară.

Adunările pot exige prezenta miniştrilor la deliberaţiunile lor.

Art. 97. — În nici un caz ordinul verbal sau în scris al Regelui nu poate apăra pe ministru de răspundere.

Art. 98. — Fiecare din ambele Adunări, precum şi Regele au dreptul de a cere urmărirea miniştrilor şi a-i trimite înaintea înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, care singură, în secţiuni-unite, este în drept a-i judeca, afară de cele ce se vor statornici prin legi în ceea ce priveşte exercitiul acţiunii civile a părţii vătămate şi în ceea ce priveşte crimele şi delictele comise de miniştri afară de exercitiul funcţiunilor.

Punerea sub urmărire a miniştrilor de către Corpurile legiuitoare nu se poate rosti decât prin majoritate de două treimi a membrilor de faţă.

Instrucţiunea se va face de o comisiune a înaltei Curţi de Casaţie, compusă din cinci membri trasi la sorti în secţiuni unite. Această comisiune are şi puterea de a califica faptele şi de a decide sau nu urmărirea.

Acuzarea, înaintea înaltei Curţi de Casaţie şi Justiţie, se va susţine prin ministerul public.

Legea responsabilităţii ministeriale determină cazurile de răspundere şi pedepsele aplicabile miniştrilor.

Art. 99. — Orice parte vătămată de un decret sau o dispoziţiune semnată sau contrasemnată de un ministru care violează un text expres al Constituţiunii sau al unei legi, poate cere Statului, în conformitate cu dreptul comun, despăgubiri băneşti pentru prejudiciul cauzat.

Fie în cursul judecăţii, fie după pronunţarea hotărârii, ministrul poate fi chemat după cererea Statului, în urma votului unuia din Corpurile legiuitoare, înaintea instanţelor ordinare, la răspunderea civilă pentru dauna pretinsă sau suferită de Stat.

Actul ilegal al ministrului nu descarcă de răspundere solidară pe funcţionarul care a contrasemnat, decât în cazul când acesta a atras atenţia Ministrului, în scris.

Art. 100. — Se vor putea înfiinţa Subsecretariate de Stat.

Subsecretarii de Stat vor putea lua parte la

dezbaterile Corpurilor legiuitoare sub responsabilitatea miniştrilor.

Capitolul IV.

Despre puterea judecătorească

Art. 101. — Nici o jurisdicţiune nu se poate înfiinţa decât numai în puterea unei anume legi.

Comisiuni şi tribunale extraordinare nu se pot crea sub nici un fel de numire şi sub nici un fel de cuvânt în vederea unor anume procese fie civile, fie penale, sau în vederea judecării unor anume persoane.

Art. 102. — Pentru întregul Stat român este o singură Curte de Casaţie şi Justiţie.

Art. 103. — Numai Curtea de Casaţie în secţiuni unite are dreptul de a judeca constituţionalitatea legilor şi a declara înaplicabile pe acelea cari sunt contrarii Constituţiunii. Judecata asupra inconstituţionalităţii legilor se mărgineşte numai la cazul judecat.

Curtea de Casaţie se va rosti ca şi în trecut asupra conflictelor de atribuţiuni.

Dreptul de recurs în casare este de ordin constituţional.

Art. 104. — Judecătorii sunt inamovibili în condiţiunile speciale pe cari legea le va fixa.

Art. 105. — Iuriul este statornic în toate materiile criminale şi pentru delictele politice şi de presă afară de cazurile statornice prin Constituţiunea de faţă.

Acţiunea pentru daune interese rezultând din din fapte şi delict de presă nu se poate intenta decât înaintea aceleiaşi jurisdicţiuni de competenţă căreia este delictul.

Art. 106. — Justiţia militară se organizează prin osebیلă lege.

Art. 107. — Autorităţi speciale de orice fel, cu atribuţiuni de contencios administrativ, nu se pot înfiinţa.

Contenciosul administrativ este în căderea puterii judecătoreşti, potrivit legii speciale.

Cel vătămat în drepturile sale, fie printr'un act administrativ de autoritate, fie printr'un act de gestiune, făcut cu călcarea legilor şi a regulamentelor, fie prin rea voinţă a autorităţilor administrative de a rezolva cererea privitoare la un drept, poate face cerere la instanţele judecătoreşti pentru recunoaşterea dreptului său.

Organele puterii judiciare judecă, dacă actul este ilegal, îl pot anula sau pot pronunţa daune civile până la data restabilirii dreptului vătămat, având şi căderea de a judeca şi cererea de despăgubire, fie contra autorităţii administrative chemate în judecată, fie contra funcţionarului vinovat.

Puterea judecătorească nu are cădere de a judeca acele de guvernământ, precum şi acele de comandament cu caracter militar.

Capitolul V.

Despre instituţiunile judeţene şi comunale

Art. 108. — Instituţiunile judeţene şi comunale sunt regulste de legi.

Aceste legi vor avea de bază descentralizarea administrativă.

Membrii consiliilor judeţene şi consiliilor comunale sunt aleşi de către cetăţeni prin votul universal, egal direct, secret, obligatoriu şi cu reprezenta-

rea minorităţii, după formele prevăzute de Lege. La aceeaşi se vor putea adăug prin lege şi membri de drept şi membri coopajaţi. Între membrii coopajaţi pot fi şi femei majore.

Titlul IV.

Despre Finanţe

Art. 109. — Nici un impozit de orice natură nu se poate stabili şi percepe decât pe baza unei legi.

Art. 110. — Prin lege se pot crea impozite numai în folosul Statului, judeţelor, comunelor şi instituţiunilor publice care îndeplinesc servicii de Stat.

Art. 111. — Orice sarcină sau impozit judeţean sau comunal nu se poate aşeza decât cu învoirea consiliilor judeţene sau comunale în limitele stabilite de lege.

Art. 112. — Nu se pot statornici privilegiiuri în materii de impozite.

Nici o excepţiune sau micşorare de impozit nu se poate statofnaci decât prin o lege.

Monopoluri nu se pot constitui decât numai prin lege şi exclusiv în folosul Statului judeţelor şi comunelor.

Art. 113. — Nici un fond pentru pensii sau grafiicaţiuni în sarcina tezaurului public nu se poate acorda decât în virtutea unei legi.

Art. 114. — În fiecare an Adunarea deputaţilor încheie socotelile şi votează bugetul.

Toate veniturile sau cheltuelile Statului trebuie trecute în buget şi în socoteli.

Dacă bugetul nu se votează în timpul, puterea executivă va îndestula serviciile publice după bugetul anului precedent, fără a putea merge cu acel buget mai mult de un an peste anul pentru care a fost votat.

Art. 115. — Controlul preventiv cel de gestiune a tuturor veniturilor şi cheltuelilor Statului se va exercita de Curtea de conturi, care supune în fiecare an Adunării deputaţilor raportul general rezumând conturile de gestiune al bugetului trecut, semnalând totdeodată neregulile săvârşite de miniştri în aplicarea bugetului.

Regularea definitivă a socotelilor trebuie să fie prezentată Adunării deputaţilor cel mai târziu în termen de doi ani dela încheierea fiecărui exerciţiu.

Art. 116. — Pentru toată România este o singură Curte de conturi.

Art. 117. — Toate fondurile provenite din Case speciale şi de cari guvernul dispune sub diferite titluri, trebuie să fie cuprinse în bugetul general al veniturilor Statului.

Art. 118. — Legile financiare se publică în „Monitorul Oficial” ca şi celelalte legi şi regulamente de administraţiune publică.

Titlul V.

Despre puterea armată

Art. 119. — Tot Românul, fără deosebire de origină etnică, de limbă sau de religie, face parte din unul din elementele puterii armate conform legilor speciale.

Puterea armată se compune din armata activă cu cadrele ei permanente, rezerva ei şi miliţiile.

Art. 120. — Gradele, decoraţiunile şi pensiunile militarilor nu se pot lua decât numai în virtutea unei sentinţe judecătoreşti şi în cazurile determinate de legi.

Art. 121. — Contingentul armatei se votează pentru fiecare an de ambele Corpuri legiuitoare.

Art. 122. — Se va înfiinţa un consiliu superior al apărării ţării, care va îngriji, în mod permanent, de măsurile necesare pentru organizarea apărării naţionale.

Art. 123. — Nici o trupă armată străină nu poate fi admisă în serviciul Statului nici nu poate intra sau trece pe teritoriul României decât în puterea unei anume legi.

Titlul VI.

Dispoziţiuni Generale.

Art. 124. — Culorile drapelului României sunt: Albastru, Galben şi Roşu, asezate vertical.

Art. 125. — Reşedinţa guvernului este în Capitala ţării.

Art. 126. — Limba românească este limba oficială a Statului român.

Art. 127. — Nici un jurământ nu se poate impune cuiva decât în puterea unei legi care hotărăşte şi formula lui.

Art. 128. — Constituţiunea de faşă nu poate fi suspendată nici în total nici în parte.

În caz de pericol de Stat se poate prin lege institui starea de asediu generală sau parţială.

Titlul VII.

Despre reviziunea Constituţiunii.

Art. 129. — Constituţiunea poate fi revizuită în total sau în parte din iniţiativa Regelui sau oricăreia din Adunările legiuitoare.

În urma acestei iniţiative, ambele Adunări, întrunite separat, se vor rosti cu majoritate absolută, dacă este locul ca dispoziţiunile constituţionale să fie revizuite.

Îndată ce necesitatea revizuirii a fost admisă, ambele Corpuri legiuitoare aleg din sânul lor o comisiune mixtă, care va propune textele din Constituţiune ce urmează ar fi supuse revizuirii.

După ce raportul acestei comisiuni va fi citit în fiecare Adunare, de două ori în interval de cincisprezece zile, ambele Adunări întrunite la un loc, sub preşedinţa celui mai în vârstă dintre Preşedinţi, în prezenţa a cel puţin două-treimi din totalitatea membrilor ce le compun, cu majoritate de două-treimi, stabilesc în mod definitiv care anume articole vor fi supuse revizuirii.

În urma acestui vot Adunările sunt de drept divolvate şi se va convoca corpul electoral în termenul prescris de Constituţiune.

Art. 130. — Adunările cele noi proced în acord cu Regele la modificarea punctelor supuse revizuirii.

În acest caz Adunările nu pot delibera dacă cel puţin două treimi a membrilor din cari se compun nu sunt prezenţi şi nici o schimbare nu se poate adopta dacă nu va întruni cel puţin două treimi ale voturilor.

Adunările alese pentru revizuirea Constituţiunii au o durată constituţională obişnuită şi, în afară de modificarea Constituţiunii, ele funcţionează şi ca Adunări legiuitoare ordinare.

Dacă Adunările de revizuire nu şi pot îndeplini misiunea, nouile Adunări vor avea acelaş caracter.

vor putea intra in casele lor, împărțind locuința cu chiriașii prevăzuți în excepțiunile de sub § 5 de mai sus, când justiția găsește că aceasta este cu putință, fără ca ei să se poată prevala mai târziu de dispozițiunile literei c) de sub art. 2 din lege.

§ 7. Funcționarii și lucrătorii de orice categorie din serviciul Statului, județelor sau comunelor cărora li s'a dat sau li se va mai da dreptul de chirie în natură, fie în imobilul proprietate a administrațiunii respective, fie închiriate în acest scop, și cari funcționari sau lucrători au pierdut această calitate prin demisiune, punere la retragere, licențiere, destituire sau permulare, nu pot invoca beneficiul prelungirii contractelor de închiriere acordat chiriașilor, ci sunt obligați să evacueze imobilul pe data încetării funcțiunii sau pe data permulării lor.

§ 8. Se pot evacua chiriași din imobilele ce aparțin Statului, persoanelor morale și instituțiilor de binefacere controlate de Stat, și cari sunt destinate școlilor de orice fel, căminelor și cantinelor universitare, afară de cazul când acele imobile sunt ocupate de școli ori de instituțiuni de cultură de interes național.

Evacuarea se va putea face îndată după promulgarea legii de față prin o ordonanță dată pe baza art. 86 bis din codul de procedură civilă.

§ 9. Sunt supuse sporului de chirie prevăzută în paragraful 1 de mai sus și contractele de închiriere în curs încheiate sub imperiul decretelor-legi anterioare și ale căror termene expiră după 6 Mai (23 Aprilie st. v.) 1924.

10. Reparațiunile locative ale imobilului prevăzute de codul civil, privesc pe chiriaș, care dacă nu le va face, va putea fi evacuat în urma unei puneri în întârziere și a unei constatări judecătorești.

Evacuarea însă se va hotărî de instanța competentă, conform prescripțiunilor din vechea lege.

§ 11. Se vor respecta închirierile făcute prin licitație publică de către comunele urbane prin interpretarea dispozițiunilor vechei legi.

§ 12. Se asimilează cu hotelurile, și deci nu se bucură de prelungirea contractelor, pensiunile de familie cari au mai mult de 12 camere de locuit, precum și societățile de orice fel cu un capital de peste un milion lei.

§ 13. Intre „proprietarii tolerați” de cari se vorbește la § 5 de mai sus sunt cuprinse și acele persoane cari, în virtutea funcțiunii lor sunt adăpostite provizoriu într'un local al Statului, județului sau comunei.

§ 14. Taxele comunale, pentru ridicarea gunoierului, pentru apă, etc., precum și curățitul coșurilor, sunt în sarcina chiriașului.

§ 15. Termenul de recurs în Casație este de 15 zile dela pronunțare când partea a fost prezintă și dela comunicare când hotărârea a fost pronunțată în lipsa sa.

Judecata se va face de urgență, cu precăderea și fără drept de opoziție.

Nedepunerea înăuntrul termenului de recurs a motivelor de casare va atrage respingerea recursului.

§ 16. Chiria pentru semestrul Aprilie 1923 va fi valabil plătită în termen de o lună dela promulgarea acestei legi.

§ 17. Se suprimă alineatul 7 de sub art. 3 din vechea lege în următoarea cuprindere: „subînchirierile de camere mobilate nu intră în această dispozițiune”.

§ 18. Se suprimă sancțiunea prevăzută în prima parte a art. 3 din vechea lege, menținându-se penalitatea numai în contra proprietarilor cari, obligați prin art. 2 din lege de a se muta în imobilul evacuat, nu-l ocupă ei cu familiile lor.

§ 19. Se suprimă pentru viitor ultimul alineat al art. 2 din vechea lege, privitor la hotărârile judecătorești și ale comisiunilor arbitrale neexecutate.

§ 20. Toate imobilele cari rămân libere în virtutea dispozițiunilor legii de față, prin bună învoială sau forță majoră, sunt la dispoziția proprietarilor lor, cari pot dispune de ele fără amestecul oficiului de închiriere.

(Fina)

Pentru domnii avocați!

TOATE TIPĂRITURILE ADVOCĂȚIALE.
CĂRȚI DE SPECIALITATE JURIDICĂ JURNALE

DE TERMEN SE POT COMANDA LA

ADMINISTRAȚIA ARDEALUL JURIDIC

CLUJ, STRADA REGINA MARIA No. 34.

EXECUTARE LA TIMP!
CEREȚI OFERTĂ!
FURNITURĂ PROMPTĂ!

TELEFON: 634